

ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ ОДАМ САВДОСИГА ҚАРШИ КУРАШИШДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Хушвақтов Эркин Темирович

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17999939>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-dekabr 2025 yil

Ma'qullandi: 15-dekabr 2025 yil

Nashr qilindi: 20-dekabr 2025 yil

KEY WORDS

ишлар органлари, одам савдоси,
қарши курашиш, вазифалар.

ABSTRACT

Мақолада ички ишлар органларининг одам савдосига қарши курашишдаги вазифалари хусусида фикр юритилиб, мазкур фаолиятни янада самарали ташкил қилишга оид таклиф ҳамда тавсиялар билдирилган

Мамлакатимиз мустақилликка эришганидан сўнг юртимизда инсон, унинг ҳаёти, шаъни ва кадр-қиммати ҳамда бошқа дахлсиз ҳуқуқлари энг олий кадрият сифатида эътироф этилиб, инсон ҳуқуқларини таъминлаш борасида улкан ислохотлар амалга оширилмоқда. Хусусан, янгиланиш ва ўзгаришлар жараёнининг ҳуқуқий асосларини белгилаб берувчи миллий қонунчилигимиз халқаро ҳуқуқ нормалари талабларига мослаштирилмоқда ҳамда одам савдоси билан боғлиқ жиноятларга қарши курашиш ва уларнинг барвақт олдини олиш борасида давлатимизда кенг доирада профилактик тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Қайд этиш лозимки, одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар жабрланувчиларни Конституция ва қонунларда акс этган ҳуқуқ ва эркинликларидан маҳрум қилиб, уларга нисбатан жисмоний, руҳий ва жинсий зўрлик ишлатилишига ҳамда куч билан ушлаб турилишига сабабчи бўладилар.

Таъкидлаш лозимки, одам савдоси — куч билан таҳдид қилиш ёки куч ишлатиш ёхуд мажбурлашнинг бошқа шаклларида фойдаланиш, ўғирлаш, фирибгарлик, алдаш, ҳокимиятни суиистеъмол қилиш ёки вазиятнинг қалтислигидан фойдаланиш орқали ёхуд бошқа шахсни назорат қилувчи шахснинг розилигини олиш учун тўловлар ёки манфаатдор этиш эвазига оғдириб олиш йўли билан одамлардан фойдаланиш мақсадида уларни ёллаш, ташиш, топшириш, яшириш ёки қабул қилишдир. Одамлардан фойдаланиш бошқа шахсларнинг фоҳишалигидан фойдаланишни ёки улардан шахвоний фойдаланишнинг ўзга шакллари, мажбурий меҳнатни ёки хизматларни, қўлликни ёхуд қўлликка ўхшаш одатларни, эркисизлик ҳолатини ёхуд инсон аъзоларини, тўқималарини ва (ёки) ҳужайраларини ажратиб олишни англатади.

Айтиш мумкинки, ушбу ҳуқуқбузарликларнинг жабрланувчиси, яъни, одам савдосидан жабрланган шахс — одам савдосидан, бундай ҳаракатга розилик

берганлиги-бермаганлигидан ва жиноят процессида иштирок этганлиги-этмаганлигидан қатъи назар, жабрланган жисмоний шахсдир.

Жумладан, одам савдоси билан шуғулланувчи шахс эса, мустақил равишда ёки бир гуруҳ шахслар таркибида одам савдоси билан боғлиқ ҳар қандай ҳаракатни содир этувчи жисмоний шахс, шунингдек ўз ҳаракатлари билан одам савдосига кўмаклашаётган, худди шунингдек гарчи ўз мансаб ваколатларига кўра тўсқинлик қилиши ва қарши курашиши шарт бўлса-да, одам савдосига тўсқинлик қилмаётган ва қарши курашмаётган мансабдор шахсдир.

Юртимизнинг амалдаги қонунчилигига кўра, одам савдосига қарши курашишнинг асосий принциплари қуйидагилардан иборатдир:

- қонунийлик;
- одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар жавобгарлигининг муқаррарлиги;
- одам савдосидан жабрланганларнинг камситилишига йўл қўймаслик;

ижтимоий шериклик.

Шунингдек, юртимизда одам савдосига қарши курашиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари белгиланган бўлиб, улар қуйидагилардан иборатдир:

- одам савдосига қарши курашишга, шу жумладан одам савдосига имкон берувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш;

- одам савдосининг олдини олишга қаратилган ҳуқуқий, сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, тиббий, профилактика чора-тадбирларини, ахборотга оид чора-тадбирларни амалга ошириш, шу жумладан аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтириш;

- одам савдосини ўз вақтида аниқлаш ва унга чек қўйиш, унинг оқибатларини бартараф этиш, шунингдек одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар жавобгарлигининг муқаррарлиги принципини таъминлаш;

- одам савдосидан жабрланганларни, одам савдосидан жабрланган деб тахмин қилинаётганларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, шу жумладан ижтимоий ҳимоя қилиш;

- одам савдосига қарши курашиш соҳасида илмий-тадқиқот ишлари, конференциялар, семинар-тренинглар ва давра суҳбатлари ўтказишга доир фаолиятни, шунингдек ушбу соҳадаги фаолиятни амалга оширувчи давлат органлари ходимларини касбга тайёрлашга, қайта тайёрлашга ва уларнинг малакасини оширишга доир фаолиятни ривожлантириш ҳамда рағбатлантириш;

- одам савдосига қарши курашиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик.

Таъкидлаш лозимки, мамлакатимизда одам савдосига қарши курашнинг муҳим йўналишлари қуйидагилар ҳисобланади:

- фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, жамоат тартибини сақлаш, шахс, жамият ва давлат хавфсизлигини таъминлаш, одам савдоси жиноятларини олдини олиш, содир этилган жиноятларни тез ва тўлиқ ўз вақтида очиш ҳамда қочиб кетган жиноятчиларни қидириб топиш;

- юзага келаётган хавф-хатар ва таҳдидлар, аввало, халқаро терроризм, экстремизм, ноқонуний миграция, одам савдоси, ёшлар ўртасида халқимизга ёт ғоялар тарқалишининг тобора кучайиб бораётганлиги ички ишлар органлари олдига ўз

вақтида уларнинг олдини олиш ва уларга барҳам бериш бўйича янги вазифаларни қўйилиши;

- дунёнинг турли ҳудудларида ва ён-атрофимизда кучайиб бораётган хавф-хатарлар, сиёсий ва иқтисодий қарама-қаршиликлар, терроризм, радикализм, наркотрафикнинг тобора авж олаётгани тинчлик ва барқарорликка катта таҳдид солинишини олдини олиш;

- тобора кескинлашиб бораётган бир вазиятда биз ҳушёрлик ва сергаклигимизни йўқотмасдан, олдимизга қўйилаётган талаб ва вазифаларни бажаришимиз талаб этилади;

Шу билан бирга, юртимизда одам савдосига қарши курашишга доир фаолиятни бевосита амалга оширувчи давлат органлари қуйидагилардан иборат:

- Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги;

- Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси;

- Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати;

- Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги;

- Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикасининг хориждаги дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари;

- Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги.

Одам савдосига қарши курашишга доир фаолиятни қонунчиликка мувофиқ бошқа давлат органлари ҳам амалга ошириши мумкин.

Хусусан, мамлакатимизда одам савдосига қарши курашишга доир фаолиятни бевосита амалга оширувчи давлат органи сифатида Ички ишлар вазирлиги ўз ваколатлари доирасида:

одам савдосига қарши курашиш соҳасидаги давлат дастурларини ва бошқа дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда иштирок этади;

- одам савдосига қарши курашиш тўғрисидаги қонунчиликни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритади;

- одам савдосидан жабрланган деб тахмин қилинаётганларни дастлабки идентификация қилишни амалга оширади;

- одам савдоси билан боғлиқ жиноятларни фош этиш бўйича тезкор-қидирув фаолиятини ташкил этади ҳамда амалга оширади, жиноят ишлари бўйича терговга қадар текширув ва дастлабки тергов ўтказилишини таъминлайди, шу жумладан замонавий технологиялар ва ахборот тизимларидан фойдаланган ҳолда ушбу фаолиятни ташкил этади ҳамда амалга оширади, терговга қадар текширув ва дастлабки тергов ўтказилишини таъминлайди;

- одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар, уюшган гуруҳлар ва жиноий уюшмаларнинг фаолиятига чек қўйиш юзасидан халқаро ташкилотлар ҳамда бошқа давлатларнинг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан ҳамкорликни амалга оширади;

- одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар, уюшган гуруҳлар ва жиноий уюшмалар ҳақида тегишли давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларига ахборот тақдим этади;

- оммавий ахборот воситалари иштирокида аҳоли ўртасида одам савдосига қарши курашиш бўйича тушунтириш-профилактика ишлари мажмуини амалга оширади;

- одам савдосига қарши курашиш юзасидан Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган тадбирларни амалга оширади;

- одам савдосига қарши курашишга доир фаолиятни амалга оширувчи ва унда иштирок этувчи давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан ҳамкорлик қилади.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги қонунчиликка мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

Хулоса қилиб айтишимиз мумкинки, ички ишлар органлари одам савдосига қарши курашдаги фаолиятини самарали ташкил этишда ва ўз олдига қўйилган вазифаларни ҳал этишда тегишли давлат органлари ва нодавлат идоралар ёки бошқача айтганда, фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорликни мустаҳкамлашлари, мавжуд куч ва воситалардан ҳамда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари имкониятларидан оқилона фойдаланишлари, шунингдек, ўзларининг касбий тайёргарликларини мунтазам ошириб боришлари ушбу йўналишда амалга ошириладиган тадбирларнинг самарали бўлишига хизмат қилади.

INNOVATIVE
ACADEMY